

Gombos László

Huber Károly kvartettje a 19. század 3. negyedében

Huber Károly a 19. századi magyar zene kiváló mindenes munkásai közé tartozott: hegedűművész, zenekari muzsikus, karmester, kórusvezető, szervező, tanár és zeneszerző, aki több területen idősebb kollégájától, Ridley-Kohne Dávidtól vette át a stafétabotot. Kvartettjével azt az utat egyengette, amely éppen fiának, Hubay Jenőnek köszönhetően vezetett el az első világhírű hazai vonósnegyes megalapításához.

Huber Károlyt (1827–1885) lényegesen gyakrabban említik a zenei irodalomban, mint legtöbb kortársát, mivel működése a nagy nyilvánosság előtt zajlott, számos területen ért el jelentős eredményeket, majd fia is sokat tett emléke megőrzéséért. Mégis, az információk többsége megegyezik azzal a néhány tucatnyi adattal és megállapítással, amelyek Huber 1885. decemberi nekrológjaiban jelentek meg, és amelyeket az újságcikkek, tanulmányok, könyvfejezetek és lexikoncikkek ellenőrizetlenül másoltak tovább az elmúlt másfél században.¹ Már életének első évszáma jellemző példaként szolgál a helyzetre vonatkozóan. Máig szinte mindenütt az olvasható, hogy 1828. július 1-én született a Temes megyei Varjason Huber Mihály tanító fiaként, olykor azonban a helyes 1827-tel és a még merészebb 1829-cel is találkozhatunk. A téves dátumok nyilvánvalóan magától Hubertől származnak, hiszen pályájának indulásakor – szokás szerint – fiatalabbnak mondta magát, mint valójában.

Hegedűtanulmányait 1844 tavaszán, röviddel 17. születésnapja előtt fejezte be az aradi konzervatóriumban Hendl János irányításával, és Erkel Ferenc még abban az évben a fővárosba szerződtette. A Budapesti Hírlap 1845. januári aradi tudósítása szerint „*Conservatoriumunk egyik végzett, tehetségdús növendéke jelenleg a pesti nemzeti színház zenekaránál van, neve Huber Károly; ez ifjú országos conservatorium számára képeztetett, s mivel igen szép tehetségekkel van felruházva, ohajtandó, miszerint nagybefolyásu párt-*

fogók őt jobblétről biztosítsák, mert alig 16 éves korában lépett ki a világba, a honnak egykor díszére válhatandó.”²

A művész fiatalítása tehát már ilyen korai időpontban megjelent, és állandósult az idők során. Hubay Jenő is ehhez ragaszkodott írásaiban (a család Telcs Ede által készített közös síremlékére is 1828-at vésett), csupán az 1930-as évek közepén javította ki 1827-re az évszámot egyik lexikoncikkének fogalmazványában.

Pedig az utóbbi dátum nemcsak Haraszi Emil 1913-ban megjelent Hubay-életrajzában szerepel, hanem már 1889-től ez volt látható a varjasi szülőház falán elhelyezett Huber-emléktáblán (Hubay is jelen volt a táblaavatáson). Talán ebből az időből származik az alábbi feljegyzés egy családi levél borítékján: „*Carolus Huber 1827. Jul. 1. A keresztlevel kelt Varjason Szent Mihály havának 8ik napján*”. És ami a legfőbb érv 1827 mellett: ez olvasható az eredeti varjasi anyakönyv 2. kötetének 131. lapján is.

**Huber Károly
1860 körül**

Huber tehát 17 éves korától a pesti Nemzeti Színház zenekarának tagja volt, olykor pedig különféle hangversenyeken működött közre. Legkorábbi ismert kamarapartnerre Szuk Lipót volt, akivel legtöbbször zongoratriókban szerepelt (1852. augusztus 31-én például Székely Imre trióját játszották a Nemzeti Múzeum dísztermében, következő hónap 25-én pedig Mendelssohn d-moll darabját, szintén Székelyvel a zongoránál). A szabadságharc idején ő is csatlakozott a színházi muzsikusok Cinkotán szolgáló nemzetőr-csapatához.

¹ Budapesti Hírlap, Fővárosi Lapok, Nemzet, Pesti Hírlap, Pesti Napló 1885. dec. 21., Vasárnapi Újság 1885. dec. 27., Zenelap 1886. jan. 20. stb. Az ezekben közölt adatok, sőt mondatok egy része már 1878 januárjában, Huber 25. tanári és 30. karnagyi jubileumi ünnepségeinek kapcsán megjelent a sajtóban.

² Újságcikk „Arad, jan. 25.” datálással. Budapesti Hírlap, 1845. febr. 6. Az 1867 előtti újságcikkeket a kéziratokhoz hasonlóan betűhűen közöljük.

Az 1851–52-es évad egy részében Huber a bécsi udvari opera zenekarában szerepelt „magánjátésként” (koncertmesterként biztosan nem), de az alkalmazást megelőző és elősegítő kamarazenei vagy szolista fellépésekről nem rendelkezünk információkkal. Decemberben a Musikvereinsaalban „Wolfúr” az ő magyar dalát (*A boldogított*) énekelte olyan nagy sikerrel, hogy a viharos ünneplésnek köszönhetően az utolsó versszakot meg is kellett ismételni.³ Februárban pedig Hummel zongoraötösében lépett fel „*Wartel asszony*” koncertjén, kvartettjének további tagjai az első hegedős mellett „*Kral, Kupfer és Prof. Slama urak*” voltak.⁴

Már 1852 áprilisában, az évad vége előtt visszatért Pestre, közreműködött az ifjú La Cinna Oszkár zongorahangversenyén, és újra elfoglalta helyét a Nemzeti Színház zenekarában. Ezzel párhuzamosan pedig hegedűtanítást is vállalt: ősszel a Nemzeti Zenede kötelékébe lépett, és állását 33 éven át, élete utolsó napjáig megtartotta. 1853-ban ő is részt vett a Filharmóniai Társaság megalapításában, aláírása – „*Karl Huber Orchester Director*”, azaz Huber Károly zenekari igazgató – ott látható a jól ismert októberi nyilatkozaton. 1856. február közepén két zenekari kollégájával, Doppler Ferencel és Károlyval három hónapos nyugat-európai turnéra indultak, a korabeli beszámolók szerint a főbb állomások Bécs, Drezda, Hamburg, Brüsszel és London voltak. Brüsszelben többször szerepeltek első miniszterelnökünk, Batthyány Lajos özvegyének szalonjában, ahol többek között Teleki Lászlóval, Horváth Mihállyal és Jósika Miklósnéval ismerkedek meg. Huber a londoni magyar emigránsok körében a legnagyobb sikert *Souvenir d' Arad* című hegedűdarabjával aratta. A „trió-társaság” egyik közös száma a két fuvolára és hegedűre írt *Pesti emlék* volt, és a művészek minden bizonnyal egymást kísérték zongorán a kétfurolás vagy hegedűs számokban. Május végén érkeztek haza, és hiába kaptak azonnal újabb meghívásokat, a zenekar nem tudta többé hosszabb időre nélkülözni oszlopos tagjait.

Kamarazene Huber Károly otthonában

Amint Hubay visszaemlékezéseiből tudjuk, édesapja egész életét végigkísérte a kamarazene, a középpontban a vonós-nyegyes-játékkal. A berlini tanulmányait megelőző évek-

ről írta: „*a quartett irodalmat különben megismertem még Budapesten, ahol atyámmal játszottam azokat*”. Huber a század közepén a Nemzeti Színház szomszédságában, a Kerepesi (ma Rákóczi) út 13. alatt lakott, és otthonában szinte szünet nélkül szólt a muzsika. Huber széleskörű tevékenységének köszönhetően a kulturális élet legkülönbébb képviselői fordultak meg nála, gyakran a lakásán korrepetálta a Nemzeti Színház énekeseit, és próbált vonósnyegyesével. Ugyanitt laktak kedves

barátai, a Doppler-fivérek, valamint a Lechner-család, amelynek legismertebb tagja, az építész Ödön itt született 1845-ben. A ház on elhelyezett emléktábla szerint vendégeik között volt Liszt Ferenc, Richard Wagner, Giacomo Meyerbeer, Goldmark Károly, Anton Rubinstein, Ignaz Moscheles, Erkel Ferenc és Sándor, Anne de La Grange, Hollósy Kornélia, Szigligeti Ede és Ábrányi Kornél.

A nyári szünet is zenével telt a budai hegyekben. Egy a Hubay-hagyatékban fennmaradt gépiratban olvashatjuk: „*A nyarat rendszeren egy svábhegyi villában töltöttük. Persze hangos volt nyaralónk a muzsikától. A Nemzeti Színház énekművészei sűrűn látogatták atyámat, és délelőttönként átvették vele szerepeiket. Este felé aztán kamarazene-előadások voltak, melyeken később én is részt vettem. Minden vasárnap nagy baráti ebéd volt nálunk. Legtöbbször az akkori renészkorifeusok voltak hivatalosak. Nem ritkán láttuk vendégül Erkel Ferencet Gyula fiával, Volkmann Róbertet, id. Ábrányit, Zimayt, Ridleyt és másokat.*”

Huber Károly a Ridley-Kohne-kvartettben

Huber 1852 őszén csatlakozott Ridley-Kohne Dávid együtteséhez, amely az évadban kétszer hat koncertet adott a Lloyd teremben. A fellépők úgy követték egymást az eseményeken, mintha két vonósnyegyes szerepelt volna felváltva, egyik héten Ridley-Kohne, a másikon Huber vezetésével. A további tagok nagyjából azonosak voltak: Kirchlehner Ferenc hegedült, Pfeiffer Antal brácsázott és Szuk Lipót csellózott. Többször Strohmayr Adolf csatlakozott hozzájuk brácsásként, máskor pedig a szekundot játszotta Kirchlehner helyett. A koncerteket így harangozta be a rendező Zenede nevében az egyesületi titkár, Ritter Sándor:

Huber Károly
az 1870-es években

³ Wiener Theaterzeitung, 1851. dec. 24. Az említett dal 1853-ban jelent meg Rózsavölgyinél.

⁴ Wiener Theaterzeitung, 1852. febr. 28.

„Előadatoknak pedig azokban: egy négyes, egy énekdarab zongora-kisérettel, és egy zongorás hármassal vagy négyes. – Hogy pedig minden zeneműkedvelő ezen szellemi zenéjében, melyek Bécs, Lipcse, Berlin és más külföldi városokban nagy tetszéssel fogadtatnak, annál könnyebben részt vehessen, mind a 6 zenélyre olcsó bérlet [...] nyitvatatni rendeltetett [...]. Fölkértek tehát minden zenebarát és műkedvelő, kik ezen remek és műélményt nyújtó zenéjében, melyeknél a helybeli művilág legjelesebb zene-művészei működendnek, résztvenni kívánnak, hogy neveiket, lakásaikat, és az általuk váltandó belépvények számát, Treichlinger, Wágner és Rózsavölgyi urak műtárában, valamint a Lloydtársulatnál e célra letett aláírás-ívekre minél előbb beírni sziveskedjenek.”⁵

1853-ban a „két vonósnegyes” egyesült, és újabb sorozatok indultak Ridley-Kohne, Huber, Pfeiffer és Szuk felállításban. Majd a játékosok nyilván annak megfelelően cserélődtek, hogy ki tudott időt szakítani a kvartettjátékra a zenekari munka mellett (Huber helyett Kirchlehner szerepelt, Pfeiffert pedig 1856-tól az újabb generáció képviselője, az 1854 áprilisában szerződötten Möldner Károly helyettesítette).

A Huber-vonósnegyes indulása

1857 elején Ridley-Kohne, Kirchlehner, Möldner és Szuk nem folytatta kvartettsorozatát, feltehetően olyan problémák miatt, amelyek megoldásához lényegesen több próbára és energiaráfordításra lett volna szükségük, főként amikor Beethoven op. 131-es kései cisz-moll vonósnegyesét tűzték műsorra december 26-án (az együttes játékát Brassai Sámuel részletesen elemezte és bírálta a *Budapesti Hírlap* 1856. december 30-i tárcájában). Huber Károly ekkor vette át Ridley-Kohnétól a stafétabotot, és saját együttest alapított Pfeiffer Antallal, Schlechta Józseffel és Huber Józseffel. Utóbbi már évtizedek óta a Német Színház szólócsellistája és hosszú ideig a Ridley-Kohne-kvartett tagja volt, és nem tudjuk, hogy testvére, unokatestvére vagy csupán névrokona volt-e Huber Károlynak (a lapokban számos alkalommal nevezték őket testvéreknek, de ismereteink szerint Huber Mihály 14 gyermeke között nem volt József nevű). Az idő rövidsége miatt csak három koncertet hirdettek a Pacht-féle zongoraterembe (Üri utca 6. Pesten, ma V. ker. Petőfi Sándor u.), 1857. március 15-i, 29-i és április 4-i dátumokkal.

A Pesti Napló így kommentálta a történeteket: „Éljen a verseny s győzzön a mi jobb! A R. Kohne-féle quartett-sorozat a múlt őszi zeneszakban bevégezödvén, most örömmel értesülünk, hogy egy új társaság vállalkozott versenyezni a szépnek szépen való előadására. Hegedű-virtuoz Huber s hasonló nevű s műfokozatu barátja [Huber József] állanak e kíváncsatos vállalat élén. Nem elfogultságon, hanem

műértők tapasztalásán épül azon biztos reményünk, hogy a nyomban hirdetendő új quartettsorozattal a legelragadóbb műélvezet várakozik az illető, finom izlésű közönségre. De bizunk abban is, hogy a lelkes vállalkozókat komoly és fáradalmas törekvésökben biztatni és gyámolítani fogják a műkedvelők...”⁶

1857. március 15-én Haydn D-dúr kvartettjét, Beethoven Esz-dúr trióját (op. 70 no. 2, km. Theindl János – zongora) és Mendelssohn op. 12-es Esz-dúr vonósnegyesét játszották, közben utolsó előtti számként Hollósy Kornélia egy-egy Mendelssohn- és Beethoven-dalt énekelt. A *Budapesti Hírlap* örömmel üdvözölte az új együttest, ugyanakkor finoman visszautalt a Ridley-Kohne társasággal kapcsolatban említett problémára: „...Huber Károly zenetani tanár próbált műizléséről a classica zene terén a legjobbat vártuk, s így az eredményezett kitűnő siker nem is lepett meg annyira, mint másrésztől a közönség teljes részvéte, melyet a tisztán classica izléssel összeszerkesztett hangverseny iránt tanúsított. A tágas terem a kedvezőtlen idő dacára egészen zsúfolásig megtelt; fővárosi művészeinken kívül díszes társaságban láttuk itt együtt előkelő s egyéb köreink képviselőit is, kik a ritka műélményt kitartó figyelemmel s őszinte meleg lelkesedéssel kísérték. [...] már ez első hangverseny után is méltó elismerés illeti derék hegedűművészünk Huber urat, hogy a jobb izlés javára e ritka műélveket életbe léptette, és a közreműködőkkel együtt se a fáradságtól, se a nehéz tanulmánytól és összegyakorlástól nem riad vissza, hogy e hangversenyek egy kamarai zene magas művészeti igényeihez méltók legyenek.”⁷

Huberék március 29-én Mozart F-dúr kvartettjét, Mendelssohn B-dúr zongora–gordonka szonátáját (Gustav Bing és Huber J.) és Beethoven op. 18-as D-dúr vonósnegyesét játszották, április 4-én pedig Schumann a-moll és Haydn op. 77-es F-dúr négyese, közöttük pedig Mendelssohn c-moll triója hangzott el Theindl József közreműködésével. Valamennyi hangverseny négy számból állt, a hangszeres művek mellett harmadikként ezúttal is dalok tették változatosabbá a műsort: a második koncerten Kaiser Ernő Jozefa Schuberttől, az utolsón pedig Jekelfalussy Albert Meyerbeertől énekelt.

A következő, 1857 őszi szezonra Ridley-Kohne ismét 6-os sorozatot hirdetett, így Huberék – nem akarván konkurálni kollégáikkal – saját koncertjeiket 1858 nagybőjtjére, február 21-ére, március 7-re és 21-re halasztották. A nagy érdeklődés miatt átköltöztek a városi dalárda tágasabb termébe. A műsorok felépítése azonos maradt: első és utolsó számként mindig kvartettet játszottak (Haydn G-dúr és Volkmann egyik moll darabját, Mozart d-moll és Beethoven op. 18 no. 5-ös A-dúr, majd Beethoven op. 95-ös f-moll és Mendelssohn D-dúr négyesét). A második mű zongorás kamarazene volt Theindl János közreműkö-

⁵ Pesti Napló, 1852. nov. 5.

⁶ Pesti Napló, 1857. febr. 25.

⁷ Budapesti Hírlap, 1857. márc. 17.

désével (Beethoven op. 70-es D-dúr és Volkmann b-moll trió, a harmadik koncerten Schumann Esz-dúr zongoraötös), a vége előtt pedig Ellingerné Engst Teréz, Jekelfalussy Albert, illetve Ellinger József énekelt Schumann, Schubert, Beethoven, Rubinstein, Liszt és Volkmann dalaiból.

Ezúttal is igazán pompás kínálat szerepelt az együttes étlapján! A választék ugyan nem volt túlságosan széles, de hazánk zeneéletében ez volt az az időszak, amikor a legfontosabb feladat egy stabil, a legmagasabb műveltség számára elkötelezett közönségréteg kialakítása volt. Ennek egyik eszköze volt a viszonylag szűk körből válogatott, értékes alaprepertoár megszilárdítása. A „hazai” kortárs szerzőket a német származású, de magyarként kezelt muzsikusként, Volkmann Róbert képviselte, akivel Huberék évtizedeken át szoros kapcsolatban voltak, és kamaraműveit legelsőként vagy az első között tűzték műsorra.

Huber-kvartett, Huber-zongoranégyes és -trió

Úgy tűnik, hogy Huber és kvartettje visszavonult az 1858–1859-es évadban, legalábbis bérletes sorozatokról nem találtam információt. Huber ugyanakkor alkalmilag számos kamaramű előadásában működött közre, például 1858. december 2-án Clara Schumann koncertjén Schumann d-moll zongoratriójában (harmadikként Huber József is csatlakozott hozzájuk). Az április 13-i Goldmark-hangversenyen a B-dúr zongoratrióban és a c-moll zongoranégyesben szerepelt (Huberék partnere Deutsch Vilmos – külföldön Willy Deutsch volt). Május 26-án pedig a Meiningenből hazalátogató csellista, Kletzer Fery műsorában lépett fel Zellner A-dúr triójában (ismét Deutsch Vilmostal a zongoránál).

A hegedűst ekkoriban több jelentős elfoglaltság is hátráltatta a kvartettezésben: 1858. november 27-én (nem 1859-ben!) mutatták be első színpadi művét, *A székely leány* című vígoperát a Nemzeti Színházban, és ugyanitt októberben kezdett rendszeresen vezényelni, amikor a távol lévő Doppler Károlyt, majd a beteg Erkel Ferencet helyettesítette. Azonnal a mély vízbe lókték: Donizetti *Lin-dájával* kezdett, amit néhány héten belül a *Rigoletto* és a *Norma* követett. 1862-ben hivatalosan is a színház másodkarmestere lett, és az elkövetkező évtizedben operák tucatjait dirigálta (többek között Adalburg: *Zrínyi*; Bellini: *Alvajáró*; Donizetti: *Lucretia Borgia*, *Lammermoori Lucia*; Doppler: *Ilka*; Rossini: *A sevillai borbély*; Meyerbeer: *Dinorah*, *Ördög Róbert*; Mosonyi: *Szép Ilonka*; Verdi: *Az álarcosbál*, *A trubadúr*, *Macbeth*, *Don Carlos*; Weber: *A bűvös vadász*). Nevéhez fűződik a Nemzeti Színház első Wagner-bemutatója: Erkel ellenállását legyőzve ő tanította be és dirigálta Wagner *Lohengrinjét* 1866-ban.

Huberék – Károly és József, a középszólamokban Kirchlehnerrel és Möldnerrel – 1859 novemberében ismét bér-

letet hirdettek. 20-án Haydn d-moll kvartettjét, César Franck fisz-moll trióját (km. Deutsch Vilmos) és Mendelssohn e-moll négyesét játszották. A következő három alkalommal, december 4-én, 11-én és 18-án Beethoven G-dúr, Schumann A-dúr, valamint Volkmann e-moll és f-moll kvartettjét, Schumann zongoraötösét, Woldemar Borgiel és Zellner zongoratrióját, Beethoven A-dúr csellószonátáját és Schumann d-moll hegedűszonátáját adták elő. Zongorapartnerük továbbra is Deutsch Vilmos volt.

1860 decemberében három alkalommal, 2-án, 9-én és 16-án játszottak bérletben, ezúttal az Európa szálló termében, változatlan felállásban. A műsoron Haydn, Mendelssohn, Schumann és Volkmann kamarazenéje szerepelt Huber Károlynak a *Szózat* dallamára írott vonósnégyes-variációi mellett.⁸ 1861 elején további három koncertet terveztek a Pachl-féle zongorateremben, de ezek megvalósulásáról nincs információnk.

Huber Károly következő – és ismereteink szerint utolsó – bérletes sorozatára 1861–62 fordulóján került sor vasárnap délutánonként Pachl zongorakészítő Úri utcai műtermében, „concerts spirituelles” elnevezéssel. A kvartett tagjai Huber Károly, Kirchlehner Ferenc, Spiller Adolf és Huber József voltak, közreműködött Theindl József és Stocker Ede zongorán, Proksch Ferenc brácsán. A triókban és a szonátákban értelem szerint Huber Károly hegedült és József csellózott. Alább a teljes, kizárólag hangszeres kamaraművekből összeállított műsorokat látjuk a szokásos rövidítésekkel:

- 1861.11.24. Haydn D-dúr vonósnégyes, Hummel E-dúr zongoratrió (km. Stocker), Volkmann g-moll v4
- 1861.12.01. Schumann a-moll v4, Beethoven Esz-dúr zg3 op. 70 (km. Theindl János), Cherubini Esz-dúr v4
- 1861.12.08. Moritz Kässmayer C-dúr v4, Schumann d-moll szonáta (Huber K., Theindl), Beethoven F-dúr v4
- 1861.12.29. Haydn v4 op. 20, Huber K. V4 változatok a Szózatra, Volkmann F-dúr zg3 (km. Stocker), Mendelssohn B-dúr v5 (km. Proksch brácsa)
- 1862.01.05. Beethoven F-dúr csellószonáta (Huber J. és Theindl), Volkmann Esz-dúr v4, Schumann d-moll zg3 (km. Theindl)
- 1862.01.12. Mendelssohn D-dúr v4, Schumann Esz-dúr zg4 (Theindl), Mozart g-moll v5 (km. Proksch)

Amint említettük, Huber Károly elfoglaltsága 1862-ben tovább nőtt, amikor a Nemzeti Színház másodkarmestere lett, és ősszel teljesen átvette a Stuttgartba távozott Doppler Károly feladatkörét. Hamarosan pedig második színpadi műve, a *Víg cimborák* – az első magyar operett! – bemutatója is újabb feladatokat jelentett a számára. A kvartettsoro-

⁸ A művet annak idején számos alkalommal előadták (Hubay Nyugat-Európában kvartettjével, majd a Zeneakadémia vonósenekarával is műsorra tűzte), később feledésbe merült. 2025. február 3-án a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekarának tagjai újkori bemutatóként szolgáltatták meg ismét. A következő lapon látható kottarészleteket Fahidi Patrícia hegedűművésznek köszönöm.

zat lezárulása után is számos esetben vett részt kamaraművek előadásában, általában jótékony célú hangversenyek és ifjabb vagy még ismeretlen művészek bemutatkozó koncertjein, jellemzően a program első számában. Utóbbi esetre például Smalkovits Laura 1862. március 22-i fellépése, amelynek során Huber Károly és József Beethoven c-moll zongoratrióját játszotta a művésznővel. A műsorban szokás szerint könnyebb és a nagyközönség számára vonzóbb művek (dal, duett, operafantázia, rapszódia) következtek.

Huberék az év novemberében a fiatal Ketten Henrik trióját mutatták be a szerzővel a zongoránál, majd 1863. január 6-án, Volkmann szerzői estjén a b-moll triót játszották Josef Dachs bécsi zongoristával, áprilisban pedig Huber Schumann zongoranegyesének előadásához csatlakozott egy operaénekes hangversenyén Deutsch Vilmossal, Kirchlehnerrel, Möldnerrel és Lackenbacher bécsi csellistával együtt. A következő évtizedből több tucatnyi hasonló eseményről számolhatnánk be.

Külön említést érdemel Ferdinand Laub 1865. februári pesti vendégszereplése: Huber először három zenekari estet vezényelt a Nemzeti Színházban (17-én, 20-án és 22-én, elhangzott t. k. Mendelssohn és Beethoven hegedűversenye), majd 25-én és 26-án két kamaradélután működött közre Laub partnereként. Az elsőn Haydn op. 17-es G-dúr és Beethoven F-dúr *Razumovszkij*-kvartettjében, a másodikon Volkmann a-moll és Schubert d-moll vonósnégyesében szerepelt a prímet játszó Laub, illetve Saphir Károly és Huber József mellett. A korabeli lapok szerint ezek voltak az első kamaraművek, amelyek a Feszli Frigyes által épített és néhány hete átadott Pesti Vigadóban elhangzottak!

A közvetlen utódok: a Spiller- és a Grün-kvartett

Közben 1862 novemberében Spiller Adolf alakított vonósnégyest a Huber-kvartett tagjaiból (Kirchlehnerrel, Möldnerrel és Szukkal). Bérletet hirdetett november 23., december 14., 28. és 1863. január 6. napokra Beregszászy Lajos zongoratermébe, és ezt megismételte egy évvel később november 8., 22., december 6. és 20. dátumokkal. Spiller 1864 végén az evangélikus gimnázium épületébe helyezte át a sorozatot november 20., december 4., 11. és 26. napokon, miközben a középszólamokat Saphir Károly és Zöllner Rudolf

vette át. 1865 elején Huber is koncertsorozatot tervezett, de ennek megvalósulásáról jelenleg nincsenek adataink.

1865 végén (november 1., 4. és 11.), majd 1866–1867 fordulóján (december 9., 23., január 6., 20. és február 3.) a külföldről hazalátogató kiváló hegedűs, Grün Jakab hirdetett kvartettssorozatot helyi művészek közreműködésével (az első évben Krausz E., Saphir Károly és Huber József, majd Sabathiel, Möldner és Kauders E. voltak a társai).

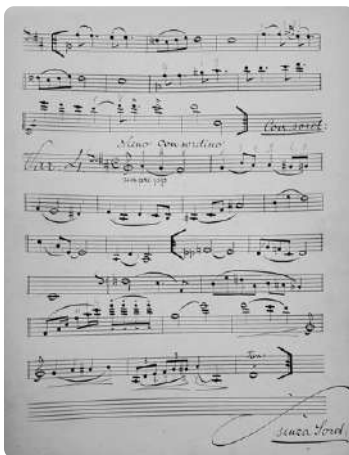
Huber Károly, a vonósnégyes-képzés úttörője

Minden bizonnyal a *Lohengrin* tervezett előadásának köszönhető, hogy Huber Károlyt 1865 februárjában megpróbálták eltávolítani a Nemzeti Színházból – míg mások szerint az volt a háttérben, hogy Erkel Gyula előléptetését szerették volna lehetővé tenni.⁹ Ez ekkor még nem sikerült, 1872 áprilisában azonban Hubernek – a zenevilág felháborodása mellett – mennie kellett. Feláldozták, mint egy gyalogot a sakkjátszmában, mindössze két évvel azelőtt, hogy a 30 évi szolgálatot elérve teljes nyugdíjra lett volna jogosult.¹⁰ Az ereje teljében lévő művész így más területeken kamatoztatta felszabadult energiáit. Még áprilisban ő lett a Pesti Nemzeti Dalkör vezetője, és ettől kezdve aktív szerepet vállalt a dalármozgalomban. Tekintélyét mutatta, hogy 1880-ban az Országos Daláregyesület karnagyának választották a lemondott Erkel Ferenc helyére.

A Nemzeti Zenedében már előző évben, 1871-ben átvette a felsőbb, 3. és 4. hegedűosztályok tanítását a Debrecenbe távozott Ridley-Kohne Dávidtól, ezáltal a magyar hegedűoktatás élére került.

1881-re odáig emelték a színvonalat, hogy már 7. és 8. „kiművelési” osztályok indulhattak Huber vezetésével, a legkiválóbb növendékek esetén szinte felsőfokú képzést biztosítva. 1884 őszén pedig Liszt Ferenc Huber Károlyt bízta meg a Zeneakadémia hegedűtanszakának megalapításával.

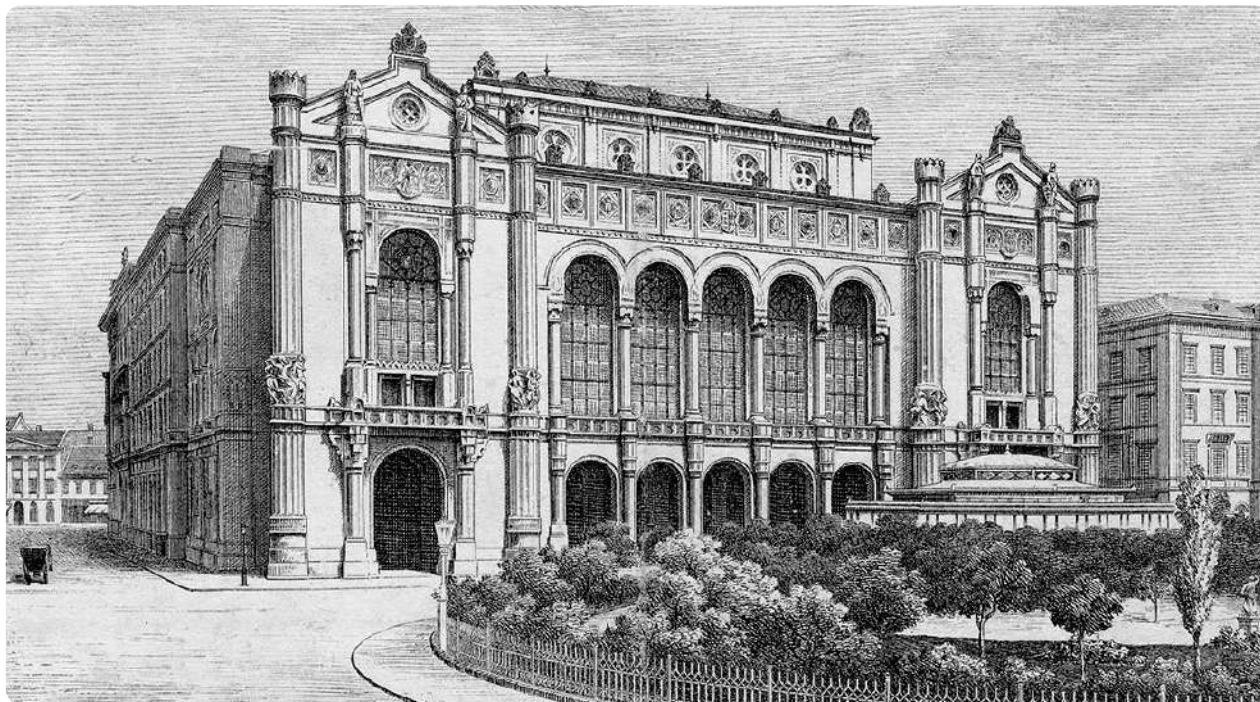
Szintén Hubernek köszönhető az az áttörés, amely a Zenede oktatási rendszerében bekövetkezett: 1872. április 16-án az ő irányításával kezdődött meg a kamarazene és a zenekari játék tanítása! Ez eleinte kísérleti jelleggel működött, és a már végzett növendékek és a zenei képzéssel rendelkező idegenek is részt vehettek benne. Huber sikereinek köszönhetően 1877-ben jött létre az önálló vonósné-

Huber Károly: Váltakozatok a „Szózat” témája felett, vonósnégyes (Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Könyvtára, Ms. mus. 941)

⁹ Nefelejts, *Bolond Miska és Pesti Hírnök*, 1865. febr. 5., *Zenészeti Lapok*, 1865. febr. 9.

¹⁰ Részletesebben lásd Gombos László: Erkelék és Huberék. A zenei élet erőviszonyai a 19. században. In: *Részletek az egészhez. Tanulmányok a 19. és 20. század magyar zenéjéről*. Szerk. Ittész Mihály (Bp.: Argumentum – Kodály Zoltán Archivum, 2012), 137–153.

A Pesti Vigadó épülete

gyes- és zenekari osztály. A tanév végén a Vigadóban tartott vizsgálhangversenyéről így számolt be az *Egyetértés*:

„A terem a nyári hőség daczára zsúfolásig megtelt hallgatókkal. Együtt láttuk az irodalom és művészet számos képviselőit. A hangverseny műsora érdekes számokat foglalt magában s ezek közül a »Vonós négyes«-ek állottak első helyen. Eddig a »Nemzeti zenede« növendékei négyesek előadásában nem gyakorolhatták magukat, mert erre se külön óra, sem külön tanár nem volt; csak a lefolyt tanév nyújtott erre alkalmat. [...] A mai vizsgálat első száma ilyen vonós négyes volt Volkmann Robert »Serenade« (F-dúr) előadásában. Az egész kis zenekart Huber Károly tanár vezette oly tapintatosan, hogy a szép összhang s szabatosá- gért nagy tapsot nyertek a tanulók.»¹¹

A Nemzeti Zenede Huber-kvartettje

A zenedei kamarajáték-képzéshez 1878 végétől olyan nyilvános hangversenyek rendezése is kapcsolódott, amelyeken a tanárok közvetlen példát mutatva a diákokkal felváltva szerepeltek, és ezáltal a Nemzeti Zenede a kamarazene-előadások egyik meghatározó hazai központja lett. Huber Károly Pischinger Alajossal, Gobbi Alajossal és Szuk Lipóttal több éven át működő társaságot alapított. December 29-én az iskola saját termében Mendelssohn Esz-dúr kvartettjét játszották, majd a növendékek közül Bloch József Tartini *Ördögtrilla*-szonátáját, Szendy Árpád, Bloch József, Frankhauser Károly és Adler Mihály pedig Beethoven ifjúkori Esz-dúr zongoranégyesét adta elő. Ettől kezdve

több-kevesebb rendszerességgel találkozhatunk a lapokban a Huber-kvartettel, amely a Zenedén kívül és belül is vállalt közreműködést, többnyire egyetlen szám erejéig (Mendelssohn B-dúr kvintett, Hummel zongoraötös, Haydn B-dúr, Mozart C-dúr, Schubert a-moll és Volkmann e-moll vonós-négyes, Beethoven c-moll trió etc.). 1880. október 20-tól az iskolában már rendszeresen, szerda esténként zajló kamarazenei koncerteket hirdettek, és ehhez kapcsolódóan felhívást intéztek a hazai zeneszerzőkhöz, hogy küldjenek a számukra bemutatásra váró zeneműveket.¹²

Huber Károly életének utolsó fellépése, amikor hangszerét megszólaltatta, szintén egy vonós-négyes-előadáshoz kapcsolódik. 1885. december 19-én, amint szombatnként gyakran megtette, Jelinek Zsigmond főorvos lakásán muzsikált, és az első hegedűt játszotta. Másnap, 20-án reggel váratlanul rosszul lett, és elhunyt. Eszmei-szakmai örököseként mindenki azonnal fiát, Hubay Jenőt nevezte meg, aki a 70-es években zárt körben már gyakran átvette a prímet apjától, majd miután nyugaton hírnevet szerzett magának, 1882 februárjában a brüsszeli Conservatoire tanszékvezető tanára lett. Liszt Ferenc, Zichy Géza és Trefort Ágoston hívásának engedve Hubay hazatért, és – a dalárszövetség országos karnagyi megbízatása mellett – átvette a Nemzeti Zenede és a Zeneakadémia hegedűtanszakának irányítását. Ugyanakkor 1886 nyarán első budapesti tevékenységei közé tartozott, hogy Popper Dáviddal megalapította vonós-négyesét...

¹¹ *Egyetértés*, 1878. jún. 25.

¹² *A Hon és Ellenőr*, 1880. okt. 18.; *Pesti Napló*, 1880. okt. 19. stb.